

Arbejdsmarked. Kickstart dialog om platformsøkonomi

Sverige og Tyskland løber foran Danmark, når det gælder social dialog om platforme.

ANALYSE

Anna Ilsøe

Politiken 23. april 2017

Digitaliseringen af arbejdsmarkedet har været på alles læber i 2016 og ind i 2017. Danskerne søger i stigende grad supplerende indtægter online – enten ved at udleje deres ejendom og ejendele eller ved at tage ekstraopgaver hurtigt og nemt via en platform. Her adskiller Danmark sig ikke fra de øvrige europæiske lande; Det er en generel trend i Europa.

Vi adskiller os derimod, når det kommer til diskussionen om, hvordan vi skal håndtere platformene og fremtidens arbejdsmarked i det hele taget.

I begge vores nabolande - Sverige og Tyskland - har man nedsat og afsluttet en række kommissioner med digitalisering og fremtidens arbejdsmarked som tema og med bred deltagelse fra såvel fagforeninger som arbejdsgiverforeninger og staten. Det gælder blandt andet Arbeiten 4.0 og Digitale Plattformen i Tyskland og Digitaliseringskommissionen og Taxiutredningen i Sverige. I Danmark har vi endnu ikke nogle afsluttede kommissioner med fokus på emnet, om end der er planer om et Disruptionråd her i 2017, som vi endnu ikke kender kommissoriet for.

Hvorfor er det relevant?

Og samler kommissionsrapporter ikke bare støv på hylden? Det kommissioner kan er at bringe arbejdsmarkedets parter og andre vigtige interessenter og beslutningstagere ind i samme rum og indlede en dialog om et emne, som måske har vanskeligt ved at generere en dialog af sig selv. Et sådant emne er platformsøkonomi. Her er der tale om et arbejdsmarked, hvor der ikke er tradition for partssamarbejder indenfor rammerne af den danske model, da hverken platformene, opgaveudbydere eller opgavetagerne er organiserede i nævneværdig grad – og måske knap ser sig selv som henholdsvis arbejdsgivere og lønmodtagere. Det kan gøre det uhyre svært at igangsætte en dialog, da aktørernes rolle og status som udgangspunkt er uafklarede.

Trepartsdiskussioner gennem kommissionsarbejde kan være med til at kickstarte dialogen og skabe et fælles sprog, der på sigt kan føre til fælles partstiltag og kompromisser. Når man interviewer repræsentanter for arbejdsmarkedets

parter i Tyskland og Sverige, så er det tydeligt, at de i højere grad har en fælles forståelse af, hvor udfordringerne og mulighederne i platformsøkonomien ligger, end parterne har i Danmark. En fælles forståelse, der måske kan være resultatet af dialogerne om digitalisering og fremtidens arbejdsmarked i en række kommissioner om emnet. Platformsøkonomien er et marked i vækst og et marked fyldt med forandringer – nye platforme kommer til hele tiden, og den teknologiske udvikling kommer til at overflødiggøre nogle af de platforme, vi kender i dag, inden vi får set os om.

Det kan derfor være en fordel for alle parter, at reguleringen af platformsøkonomien i højere grad bygger på kompromisser blandt arbejdsmarkedets parter end på lovgivning fra Christiansborg og retssager i Københavns Byret.

Forløbet omkring den nye taxalovgivning samt de retslige processer om Uber viser med al tydelighed langsommeligheden og kompleksiteten, når platformene møder lovbestemte reguleringsmodeller. Det er næsten dømt til at ende i en enten-eller tankegang: enten kan platformen operere uhindret i Danmark eller også er kravene om tilpasning så store, at platformen må forlade landet igen.

De politiske og juridiske systemer er for træge til at tilpasse sig den hurtigt udviklende opgaveøkonomi. Når den danske aftalemodel blev skabt af arbejdsgivere og lønmodtagere for over 100 år siden, var det blandt andet for at opnå et mere smidigt, hurtigt og adræt system, hvor forhandlinger mellem en virksomhed og en fagforening kunne tilpasse sig udviklingen i konjunkturer og teknologi. Aftaleregulering kan hurtigere tilpasse sig arbejdsmarkedets forandringer end lovgivning. Med andre ord: det er lettere at tælle til to end til 90.

Det kan derfor undre, at den danske debat om platformsøkonomiens fremtid primært orienterer sig mod Christiansborg og det juridiske system fremfor for det kollektive aftalesystem. Arbejdsgiverorganisationer og fagforeninger har først og fremmest søgt at påvirke de lovgivningsmæssige processer.

Organiseringen af platformene og opgavetagerne er endnu i sin vorden, og der er endnu ikke er forhandlet nogle aftaler med eller på vegne af platformene. For mange platforme er den centrale forretningsmodel at operere med selvstændige opgavetagere – de der tager opgaverne er selvstændige og dermed ikke ansat af platformen.

Sagen om Uber peger dog på, at selvom det er lettere og billigere at operere med selvstændige end med ansatte, så kan det have en høj pris i sidste ende i form af mindre indflydelse på egne rammevilkår og en mindre fleksibel regulering.

Regulering af selvstændig virksomhed sker via lovgivningen – og ikke via forhandling af aftaler i den danske model. Der kan derfor også være gevinster for platformerne i at tænke i forretningsmodeller som vikarbureauer og lignende, hvor det er muligt at have ansatte og dermed forhandle aftaler.

Det kræver noget af alle involverede parter at flytte fokus fra lovgivning til aftaler – og her kan trepartsdialogen være en icebreaker.

Det bliver derfor spændende at følge, hvordan Disruptionrådet bliver implementeret, og om det er startskuddet til flere kommissioner eller andre trepartsdrøftelser, der kan bringe en bred gruppe af aktører ind i samme rum.

Det vil måske kunne skabe det sproglige og forståelsesmæssige grundlag for at udvikle både-og løsninger via aftaler – som den danske model er berømt for – i stedet for de enten-eller løsninger vi har set i forhold til Uber.

Anna Ilsøe er lektor ved Forskningscenter for Arbejdsmarkeds- og Organisationsstudier, Sociologisk Institut, Københavns Universitet. Analysen bygger på en artikel i Transfer, april 2017.

*FAOS
25.04.17*